

ВПЛИВ ЕТИЧНИХ РИЗИКІВ НА ПРОЦЕС БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗИ**Савків У. С.***к. е. н., доцент,**доцент кафедри менеджменту і маркетингу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника***Галань А. В.***здобувач освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника***Мельничук А. В.***здобувач освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

Бізнес-планування є дієвим інструментом для ефективного управління підприємством, оскільки дозволяє чітко визначити цілі, стратегії та тактичні дії для досягнення успіху. Завдяки цьому процесу підприємство може оцінити життєздатність своїх ідей, оптимізувати використання ресурсів і мінімізувати ризики. Бізнес-план забезпечує основу для прийняття управлінських рішень, слугуючи орієнтиром для досягнення як короткострокових, так і довгострокових цілей.

Для співробітників бізнес-план створює чітке уявлення про пріоритети та завдання, сприяючи підвищенню мотивації та командної роботи. Таким чином, бізнес-планування допомагає підприємству систематизувати свою діяльність і забезпечити стійкий розвиток.

Сьогодні кожен із суб'єктів ринкових відносин відчуває на собі вплив непередбачених обставин та ризикових ситуацій. Підприємець прагне вести свою діяльність таким чином, щоб зменшити величину збитків та досягти певного рівня прибутковості. Підприємства намагаються удосконалити систему управління ризиками. Застосування певного інструментарію управління ризиком дає суб'єкту підприємництва можливість адекватно реагувати на загрози через розробку і реалізацію ефективних стратегій поведінки, здійснення відповідних антикризових заходів [1].

В умовах ринкової економіки ризик є невід'ємним елементом підприємницької діяльності. Тому ризик має бути врахованим при розробці бізнес-плану під час організації підприємницької діяльності. Підприємство, яке вміє своєчасно та обґрунтовано ризикувати часто стає винагородженим за ризик.

Ризик – це відхилення результатів підприємницької діяльності від планових показників, що обумовлюється перш за все умовами ринкової конкуренції, державного регулювання, рівнем надійності техніко-технологічної бази виробництва та матеріально-технічного постачання, рівнем укомплектованості штату працівників, змінами цін на продукцію (послуги) підприємства та іншими факторами внутрішнього та зовнішнього середовища.

Проте в процесі бізнес-планування нерідко постають етичні питання, які можуть стати джерелом ризиків як для окремого бізнесу, так і для суспільства загалом. Ігнорування етичних аспектів може спричинити серйозні наслідки, включаючи втрату довіри, фінансові втрати та юридичні ускладнення.

Впровадження дієвої системи комплаєнсу має стати сучасним стандартом, що відображає повагу до морально-етичних цінностей у бізнесі та сприяє ефективному управлінню.

У цьому контексті важливим є те, як підприємець або компанія визначає етичні принципи, що лежать в основі її діяльності. Саме ці принципи формуватимуть мотивацію до впровадження комплаєнс-системи, як у бізнесовій сфері (наприклад, рівень якості обслуговування, ставлення до підрядників, методи досягнення фінансових цілей), так і в етичній площині, що проявляється через демонстрацію таких цінностей, як лояльність, повага та чесність.

Отже, мотивація для створення комплаєнс-системи не повинна обмежуватися лише прагненням уникнути або мінімізувати відповідальність. Її мета має полягати у формуванні етичних стандартів компанії та культури доброчесності, яка спонукатиме працівників діяти етично.

Етична поведінка повинна бути невід'ємною складовою повсякденної діяльності компанії, ґрунтуючись на етичних цінностях, які слід ретельно виявляти, розвивати та доносити до зацікавлених сторін у процесі взаємодії з ними.

Дотримання етичних принципів у бізнесі зазвичай дає значні переваги, такі як розширення можливостей, спрощений вихід на ринок, зміцнення репутації, зростання лояльності клієнтів і підвищення привабливості для талановитих фахівців. Крім того, етичний підхід сприяє залученню інших компаній до співпраці, що веде до створення партнерств і суттєвого збільшення прибутковості для обох сторін.

Натомість неетична поведінка становить ризик для бізнесу та може стати джерелом різноманітних втрат та неочікуваних ситуацій, серед яких наступні:

- штрафні та інші юридичні санкції, арешт майна, його конфіскація;
- комерційні ризики (відмова від співпраці, повне припинення ділових контактів);
- зниження вмотивованості працівників та плинність кадрів;
- репутаційні втрати, зменшення вартості бренду;
- відтік клієнтів, зниження їхньої довіри та лояльності;
- негативне відношення певної частини соціуму (незадоволення громади, на території якої функціонує підприємство) [2].

Сучасна економічна ситуація, активізація роботи контролюючих органів, впровадження режиму воєнного стану в Україні та суворі законодавчі вимоги сприяють зростанню значення концепції комплаєнсу. Вона стає актуальною не лише для фінансового, банківського та державного секторів, але й для малих та середніх підприємств.

Перший імпульс щодо формування комплаєнс-системи в організації завжди повинен з'являтися на рівні керівництва, але ефективність системи також буде залежати від соціального менталітету. Впровадження ефективної системи управління комплаєнсом слід розглядати як інвестицію, яка швидко приносить високий рівень прибутковості. Така система не лише підвищує репутацію компанії та зменшує витрати на юридичні послуги, але й може суттєво вплинути на її загальний успіх.

Список використаних джерел

1. Савків У. С. Система управління ризиками підприємства в умовах воєнного стану. *Фінансово-економічна діяльність суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану: Міжнародний науково-практичний форум* (м. Кам'янець-Подільський, 20-21 жовтня 2022р.). Кам'янець-Подільський: НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2022. С. 144-145.
2. Оцоколич В. Етика та дотримання законодавства в компанії – уникнення ризиків чи мотивація "грати чесно"? .Liga zakon: [сайт]. URL : <http://surl.li/dakzea> (дата звернення 04.12.2024).